

Vergaderjaar 2023–2024

28 286

Dierenwelzijn

Nr. 1335

BRIEF VAN DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKwaliteit

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 18 april 2024

Via deze brief informeer ik de Tweede Kamer over de versterking van het toezicht in slachthuizen en over de stand van zaken van moties en toezeggingen die daarmee verband houden. De volgende moties en toezeggingen komen achtereenvolgens in deze brief aan bod.

Versterken van het toezicht

- Motie van de leden Van Campen en Eerdmans over uitwerking handhavingsvoorstel «three strikes out».
- Motie van het lid Graus over het verzoeken van «one strike out» bij zware dierenmishandeling.

Slachtsnelheid

- De motie van het lid Akerboom om de slachtsnelheid te verlagen als bij de beoordeling van een slachthuis risico's worden geconstateerd.
- Motie van het lid Tjeerd de Groot over het re-evalueren van de bandsnelheid in slachthuizen.
- Motie van lid Van der Plas over het instellen van een toetsingskader voor slachtsnelheid.

Diverse onderwerpen

- Motie van de leden Graus en Eerdmans over een roulatiesysteem binnen NVWA-teams om intimidaties en dergelijke te voorkomen.
- Toezegging aan lid De groot over het geven van een terugkoppeling over het gesprek met de inspecteur-generaal van de NVWA over slimmere controles bij slachthuizen.
- Stand van zaken vervroegen slachtijden in periode van hitte.
- Toezegging om de Kamer nader te informeren ten aanzien van de aanpassingen die nodig waren over de financiën van de NVWA naar aanleiding van de geconstateerde tekorten in 2023.

Verscherpen toezicht in slachthuizen

In de Kamerbrief van oktober 2023 (Kamerstuk 28 286 nr. 1315) heb ik aangegeven dat ik de Kamer begin 2024 informeer over de eerste

ervaringen met de gecombineerde aanpak van verscherpt toezicht en «three strikes out».

In januari 2023 is gestart met de aanpak verscherpt toezicht (VeTo) in slachthuizen en de «three strikes out» aanpak is vanaf 1 december 2023 ingebed in het reguliere handhavingsbeleid. Inmiddels zijn in januari en februari bij twee verschillende roodvlees slachthuizen strikes vastgesteld. In de brief aan de Kamer heb ik u geïnformeerd over welke overtredingen in ieder geval onder «three strikes out» vallen (Kamerstuk 28 286 nr. 1315). Als bij deze ondernemers voor de 3de keer in 2 jaar een overtreding uit die lijst wordt geconstateerd, is het bedrijf «out» en worden de erkenningen van deze bedrijven geschorst. Deze ondernemers hebben dus 1 strike achter hun naam staan, moeten een verbeterplan indienen en zijn ook onder verscherpt toezicht geplaatst. Ik ben blij dat deze werkwijze is geïmplementeerd. Dit is weer een extra stap in het verscherpen van het toezicht in slachthuizen. Ik beschouw de motie van Van Campen en Eerdmans over uitwerking handhavingsvoorstel «three strikes out» hiermee als afgedaan. Overigens zijn naast deze twee slachthuizen vanaf januari 2023 nog 12 slachthuizen onder verscherpt toezicht geplaatst, waarvan 11 slachthuizen tot op heden nog in het traject zitten.

In de motie Graus (Kamerstuk 36 410 XIV, nr. 34) wordt de regering verzocht om na zware dierenmishandeling de «one strike out» optie toe te passen. De NVWA heeft de mogelijkheid om een erkenning na 1 ernstige dierenwelzijnsovertreding te schorsen opgenomen in het reguliere handhavingsbeleid. Vorig jaar is de «one strike out» 1 keer op een verzamelplaats en 1 keer op een slachthuis toegepast. Tevens is per 1 januari 2024 de wetgeving rond dierenmishandeling en dierverwaarlozing aangescherpt. Het is zowel in het strafrecht als in het bestuursrecht mogelijk om met de grondslag «dierenwelzijn» een (tijdelijk) houdverbod op te leggen aan houders van landbouwhuisdieren en houders van gezelschapsdieren. Dit is bij ernstige dierenmishandeling ook mogelijk bij een eerste «strike», als dat proportioneel is. Binnen het strafrecht beslist de rechter uiteindelijk over het houdverbod en weegt daarbij per individueel geval alle relevante omstandigheden mee. Binnen het bestuursrecht neemt de NVWA zelf het besluit om deze tijdelijke maatregel op te leggen, totdat de overtreding is opgeheven. Ik beschouw ook de motie Graus hiermee als afgedaan.

Slachtsnelheid

De NVWA houdt dagelijks toezicht op het slachtproces, waarbij gekeken wordt of het slachthuis zich houdt aan de wettelijke eisen die gelden voor onder andere dierenwelzijn en voedselveiligheid. Wanneer een slachthuis het slachtproces niet op orde heeft en risico's worden geconstateerd door de aanwezige toezichthouder, worden direct corrigerende maatregelen opgelegd om de situatie te laten herstellen. Het verlagen van de slachtsnelheid is één van de interventies die de NVWA inzet. Bij ernstigere overtredingen wordt tegelijkertijd een officiële waarschuwing of een rapport van bevindingen opgemaakt. Als blijkt dat een slachthuis het slachtproces structureel niet op orde heeft, kan de NVWA besluiten dat voor dat specifieke slachthuis een structurele verlaging van de slachtsnelheid noodzakelijk is.

De motie van het lid Akerboom c.s. (Kamerstuk 33 835, nr. 219) verzoekt alle slachthuizen zo snel mogelijk te beoordelen, waarbij de slachtsnelheid direct omlaag moet als er risicofactoren worden gezien. De uitvoering van de motie is daarmee onderdeel van het dagelijkse toezicht.

Tegelijkertijd krijgen slachthuizen naast dit dagelijkse toezicht ook periodiek een systeem audit. Deze wordt uitgevoerd door een onafhankelijke auditor die niet betrokken is bij het dagelijkse toezicht. Tijdens deze

audits wordt gekeken of een bedrijf in staat is om alle relevante risico's tijdens het slachtproces te elimineren, te voorkomen of tot een aanvaardbaar niveau te reduceren.

De motie van lid Tjeerd de Groot (D66), die verzoekt de bandsnelheid van alle slachthuizen te re-evalueren tegen het licht van de risico's (Kamerstuk 28 286, nr. 1242), is vanaf september 2023 onderdeel van deze periodieke systeem audits. Zo wordt extra aandacht besteed aan de risico's die ontstaan bij de specifieke slachtsnelheid van dat bedrijf en hoe het bedrijf deze risico's heeft ondervangen. Hiermee wordt de motie van lid Akerboom niet alleen uitgevoerd via het reguliere toezicht, maar ook via de periodieke audits. Voor het eind van dit jaar informeer ik u over de resultaten van de periodieke systeemaudits.

Tot slot over het onderwerp slachtsnelheid informeer ik de Kamer over de motie van Van der Plas over het instellen van een toetsingskader voor slachtsnelheid. Ik heb in de Kamerbrief van mei 2023 (Kamerstuk 28 286, nr. 1254) aangegeven dat ik wacht met het ontwikkelen en vaststellen van een nieuw beleidskader tot ik vertrouwen heb dat de sector voldoende stappen heeft gezet. Tijdens een werkbezoek in december 2023 en in overleg met de sector heb ik mij laten informeren over wat gedaan wordt om het dierenwelzijn en de voedselveiligheid te borgen. Ik zie voorbeelden van slachthuizen die zich blijven vernieuwen om o.a. het dierenwelzijn te borgen, maar ik zie ook slachthuizen die hun verantwoordelijkheid niet of te weinig nemen. Ik blijf van de slachthuissector verwachten dat ze werken aan een zelfreinigend vermogen en tegelijkertijd wil ik de slachthuizen die hun verantwoordelijkheid wel nemen tegemoet komen. Daarom starten de NVWA en mijn ministerie in samenspraak met belangenpartijen met de ontwikkeling van vernieuwd beleidskader. Doel van het nieuwe beleidskader is dat per slachthuis scherp wordt getoetst op de risico's, beschreven in eerdere onderzoeken die als bijlage zijn gestuurd in de brief van 25 mei 2023 (Kamerstuk 28 286, nr. 1294), die kunnen ontstaan bij een verhoging van de slachtsnelheid. De aanwijzing aan de Inspecteur Generaal van de NVWA om aanvragen voor het verhogen van de slachtsnelheid af te wijzen, blijft daarmee voor nu in stand. De NVWA heeft de bevoegdheid om de slachtsnelheid in een slachthuis tijdelijk verlagen als de situatie daar om vraagt.

Roulatiesysteem

De motie van de leden Graus en Eerdmans van 17 mei 2022 (Kamerstuk 28 286, nr. 1246) verzoekt een roulatiesysteem binnen NVWA-teams om intimidaties en of te hechte banden met de slachthuisdirectie- en medewerkers te voorkomen. In mijn brief van 26 oktober 2023 (Kamerstuk 28 286, nr. 1315) heb ik aangegeven het idee achter deze motie te steunen. Het benadrukt de positie van de NVWA als onafhankelijke toezichthouder. Voor de teams die toezicht houden op de pluimveesector wordt gewerkt met een structureel roulatiesysteem. Er zijn afspraken over roulatie, waarbij bijvoorbeeld per functiegroep benoemd is wat de maximale tijd is dat iemand verbonden is aan een locatie. Inroostering vindt plaats zodat toezichthouders regelmatig van locatie wisselen. Daarnaast blijft er aandacht voor de onafhankelijke en stevige positie van de toezichthouder, zodat deze zich goed bewust is van de risico's van verstrengeling en om kan gaan met situaties van intimidatie en agressie. Concreet betekent dit training in gesprekstechnieken en intervisie. Ik zegde u toe dat de NVWA ook binnen de teams voor roodvlees een volwaardig systeem van team-roulatie gaat inzetten. Ik streef ernaar om dit 1 juli 2024 in werking te laten treden, wanneer binnen de NVWA de directie Handelstoezicht en de directie Slachttoezicht opgericht zullen worden. Deze datum is onder voorbehoud van goedkeuring van het Voorgenomen Organisatie Besluit door de Ondernemingsraad. Onder-

tussen blijft er aandacht voor het voorkomen van te hechte banden met de slachtsector en voor intimidatie door training in gesprekstechnieken en intervisie, ook binnen de roodvlees teams.

Slimmere controles

In het commissiedebat van 31 mei 2023 deed ik de toezegging dat ik de Inspecteur-Generaal NVWA (IG) zou vragen om te kijken naar manieren om slimmer toezicht te houden bij slachthuizen (Kamerstuk 33 835, nr. 225). De IG heeft mij aangegeven dat de NVWA momenteel werkt aan het moderniseren van haar toezicht en dat slimmer controleren op vele manieren kan.

Ontwikkelingen die slimmer toezicht in de toekomst mogelijk maken, zijn bijvoorbeeld sortoetoezicht in slachthuizen aangevuld met Smart AI toepassingen en het op afstand uitlezen van camerabeelden. Een belangrijke voorwaarde hierbij is wel dat bestaande nationale en internationale wet- en regelgeving actueel is om die technologische ontwikkelingen ook te mogen inzetten. Ik heb daarom bijvoorbeeld in het ontwerp wetsvoorstel cameratoezicht op slachthuizen en verzamelcentra de grondslag opgenomen om regels te kunnen stellen over de toepassing van kunstmatige intelligentie, algoritmes en sensortechnologie om camerabeelden beter te kunnen selecteren en te analyseren.

Verder is het van belang te onderzoeken of en in hoeverre nieuwe bevoegdheden kunnen bijdragen aan slimmere controles. In dit geval gaat het dan om een mogelijk nieuwe bevoegdheid voor de NVWA voor het uitvoeren van monitoringsonderzoek, waarbij gegevens van derden kunnen worden opgevraagd en monsters kunnen worden genomen. Deze informatie kan bijdragen aan het maken van analyses waarmee de NVWA efficiënter en effectiever toezicht kan houden op de naleving van regels ter bescherming van onder meer dierenwelzijn en voedselveiligheid. Ik onderzoek of, hoe en onder welke voorwaarden (o.a. vanwege de bescherming van persoonsgegevens) die bevoegdheid vorm kan worden gegeven.

Op 26 en 27 februari jl. is op initiatief van de IG NVWA het symposium «Modern inspections with new technologies» in Den Haag georganiseerd, waar ook sectorpartijen en NGO's aanwezig waren. Hier is tussen Heads of Agencies (on food safety) de wens geuit om de komende tijd nauw samen te werken om belemmerende EU-wetgeving te identificeren en onder de aandacht te brengen van de Europese Commissie. Ik zal mij hier ook voor inzetten.

Hitte en vervroegen slachttijden

In mijn brief van 26 oktober 2023 (Kamerstuk 28 286 nr. 1315) gaf ik inzicht in de stand van zaken over het verzoek van de sector om de slacht- en toezichttijden te verruimen bij extreme temperaturen. In het recent in concept opgeleverde onderzoek van Bureau Risicobeoordeling en onderzoek (Buro) is een analyse gemaakt van het temperatuurverloop op hete dagen in relatie tot het dierenwelzijn bij het vangen, laden, transporteren en slachten. Uit deze analyse blijkt dat het dierenwelzijn gebaat is bij het verruimen van de slacht- en toezichttijden. De NVWA zet in 2024 daarom capaciteit in om tijdens periode van hitte toezicht te houden tijdens nachtelijk slachten. Het betreft hier een pilot in samenwerking met het bedrijfsleven.

De intentie is om in 2024 met drie tot vier slachterijen afspraken te maken om het vervroegd slachten – gedacht wordt aan slachten vanaf 12 uur in de nacht – mogelijk te maken op de momenten dat de temperatuur overdag boven de 30 graden komt. Dit betreft dus het verder vervroegen van de slachttijden, bovenop de reeds bestaande mogelijkheid voor alle

slachthuizen om twee uur eerder met het slachten te beginnen op hete dagen. In de pilot doet minimaal 1 pluimvee bedrijf en minimaal 1 varkensbedrijf mee. De extra kosten voor het toezicht zijn voor rekening van het bedrijfsleven. Na de zomer start de evaluatie samen met het bedrijfsleven. De uitkomsten van de evaluatie worden betrokken bij de aanpak hittestress voor 2025.

Tot slot

Tijdens het Commissiedebat Zoönosen en dierziekten d.d. 6 september 2023 (Kamerstuk 29 683, nr. 284), heb ik u toegezegd om de Kamer nader te informeren over de financiële situatie bij de NVWA naar aanleiding van de eerder geprognoseerde tekorten voor 2023. In de antwoorden op de Kamervragen van Vedder (Aanhangsel Handelingen II 2023/24, nr. 272) en Thijssen (Aanhangsel Handelingen II 2023/24, nr. 287) is al uitgebreid ingegaan op de financiële situatie. De NVWA heeft in overleg met mijn ministerie en het Ministerie van VWS mitigerende maatregelen genomen om te besparen op lasten, baten te verhogen en om het eigen vermogen van de NVWA op peil te houden. Hiermee beschouw ik mijn toezegging als afgedaan.

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
P. Adema